

UVOD

Zavod za statistiku Crne Gore - MONSTAT izgrađuje moderan statistički sistem kojim crnogorska statistika postaje uporediva sa međunarodnim statistikama i statističkim metodologijama.

Značaj statistike robne razmjene sa inostranstvom proizilazi iz značaja koja ova djelatnost zauzima u ekonomiji naše države. Ova statistika je instrument od primarnog značaja za brojne institucije koje kreiraju ekonomsku politiku: omogućuje pripremu multilateralnih i bilateralnih pregovora, preduzećima da istražuju tržište i definišu svoj položaj na njemu, služi kao osnovni izvor informacija za izradu platnog bilansa i nacionalnih računa zemlje.

METODOLOŠKA UPUSTVA I IZVORI

Za statistiku robne razmjene sa inostranstvom postoje odgovarajuća metodološka osnova u preporukama Statistike Ujedinjenih nacija (UN), u carinskim propisima Evropske unije (EU) i metodološkim materijalima Statistike Evropske unije (EUROSTAT). Ove preporuke, propisi i materijali pružaju metodološka uputstva i služe kao osnova za prilagođavanje ove statistike međunarodnim standardima, a nadopunjeni su našim nacionalnim propisima koji regulišu robnu razmjenu sa drugim zemljama.

Izrada podataka robne razmjene sa inostranstvom temelji se na preporukama statistike UN i EU koje su sadržane u sledećim publikacijama:

- International merchandise Trade Statistics, Concept and Definitions, UN
- Statistics on the Trade of Goods, User Guide, EUROSTAT

Usklađuje se sa regulativama iz COMMUNITY LRGISLATION aplicable to the STATISTICS RELATING TO THE TRADE OF GOODS, vezane za EXTRASTAT

- Council Regulation 1172/95
- Commission Regulation (EC) No. 1917/2000
- Regulation (EC) No.471/2009 of the European Parliament and Council
- Commission Regulation (EC) No. 113/2010

Redovno mjesečno statističko istraživanje „Ekonomski odnosi sa inostranstvom” sprovodi se na osnovu Zakona o statistici i statističkom sistemu Crne Gore (Sl.list RCG. Br.69/05) i Programu statističkih istraživanja CG z a 2009 - 2013 (Sl.list)

Redovno mjesečno istraživanje sprovodi Zavod za statistiku na osnovu podatka preuzetih od Uprave carina Crne Gore.

Izvor podatka

Izvor podatka za statistiku robne razmjene Crne Gore su carinske deklaracije o izvozu i uvozu robe. Carinska deklaracija je dokument koji se podnosi u carinskom postupku. Sadrži podatke koji važni za sam postupak carinjenja, ali i podatke za potrebe statistike i drugih korisnika.

Za prikupljanje i kontrolu tačnosti carinskih deklaracija odgovarana je Uprava carina Crne Gore koja propisuje sadržaj, oblik, način popunjavanja i način podnošenja carinskih deklaracija u carinskom postupku. MONSTAT u mjesečnoj periodici od Uprave carina Crne Gore preuzima podatke u elektronskoj formi i dalje ih statistički obrađuje i publikuje rezultate.

U carinskom postupku Crne Gore primjenjuje se:

- Carinski zakon (Sl.RCG br. 7/2002, 38/2002, 72/2002,21/2003,29/2005,66/2006 i 21/2008)

Na temeljima Carinskog zakona donošen je:

- Pravilnik o obliku, sadržaju, načinu podnošenja i popunjavanja carinske deklaracije i zbirne prijave (Sl.list RCG 03/2003 i 08/2007) i niz drugih upustava.

U carinskom postupku pri tarifiranju proizvoda od 2002 god. koristi se Kombinovana nomenklatura koja je usklađena sa Kombinovanom nomenklaturom EU. Objavljuje se godišnje u Sl.listu CG za važeću godinu.

Obuhvat spoljne trgovine

U skladu sa Član 3. Regulation (EC) No.471/2009 i Član 6. Council Regulation 1172/95 spoljna trgovina obuhvata:

Pod izvozom su uključeni roba koja napušta statističku teritoriju Crne Gore u skladu sa sledećim carinskim postupcima:

- a) Izvoz
- b) Pasivno oplemenjivanje
- c) Ponovni izvoz koja je bila u postupku aktivnog oplemenjivanja I prerada robe pod carinskim nadzorom

Pod uvozom obuhvata svu robu koja ulazi na statističku teritoriju Crne Gore u skladu sa sledećim carinskim postupcima:

- a) Uvoz za slobodni promet
- b) Aktivno oplemenjivanje
- c) Prerada robe pod carinskim nadzorom

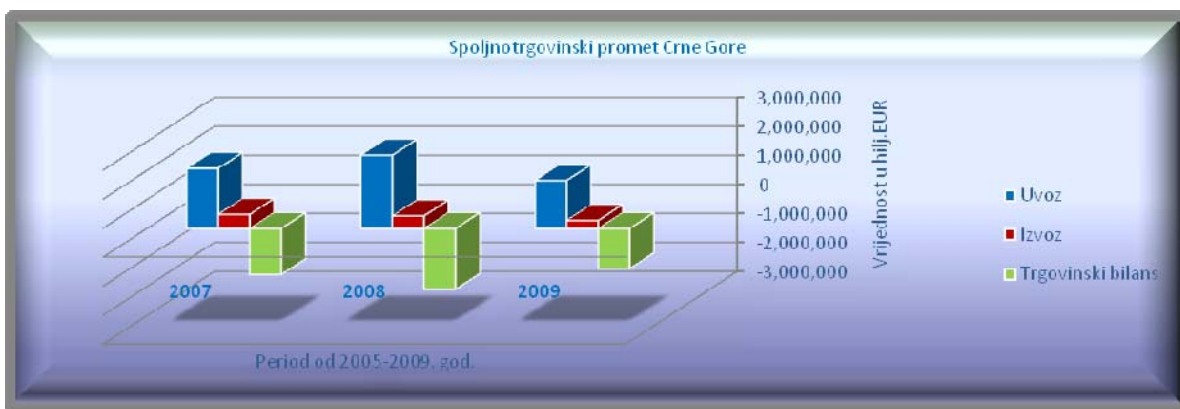
Konačni podaci za 2009 god. kao i podaci od 2010 god. kod uvoza evidentiraju po zemlji porijekla.

MONSTAT je pripremio novi sadržaj Saopštenja statistike robne razmjene sa inostranstvom koji će omogućiti svim korisnicima analizu spoljnotrgovinskih podataka na višegodišnjem i mjesečnom nivou. Klasifikacija izvoza i uvoza se vrši prema Nomenklaturi statistike spoljne trgovine (NSST), koja se zasniva na Standardnoj međunarodnoj trgovinskoj klasifikaciji OUN (SMTK), revizija 3. Šifra svakog proizvoda klasifikovanog po SMTK urađena je tako da prva cifra označava - sektor, dvije cifre – odsjek, tri – grupu, četiri – podgrupu, a pet cifara – poziciju, odnosno proizvod.

SPOLJNOTRGOVINSKI PROMET CRNE GORE od 2007 god.

U hilj.€

Period	Uvoz	Izvoz	Trgovinski bilans
2007	2,072,480	487,119	-1,585,362
2008	2,527,151	433,158	-2,093,993
2009	1,654,043	276,982	-1,377,061
2010 Januar	73,956	13,560	-60,396
2010 Februar	106,949	18,619	-88,330
2010 Mart	129,416	23,482	-105,934

Spoljnotrgovinska razmjena, finalni podaci za 2009. god

Ukupna spoljnotrgovinska razmjena Crne Gore u 2009. god. prema finalnim podacima iznosila je 1.931 mil.eura što ukazuje na pad od 35% u odnosu na 2008. god.

Izvezeno je robe u vrijednosti od 277 mil.eura, što je manje za 36.06% u odnosu na isti period prethodne godine, a **uvezeno je robe** za 1.654 mil.eura što je manje za 34.55% u odnosu na 2008. god.

Pokrivenost uvoza izvozom iznosila je 16.75% i manja je u odnosu na pokrivenost u 2008. god. kada je iznosila 17.14%.

U strukturi izvoza prema klasifikaciji SMTK najviše su zastupljeni **Proizvodi svrstani prema materijalu- sektor 6**, u iznosu od 153,18 mil.eura (koju čine, Obojeni metali u iznosu od 113.16 mil.eura i Gvožđe i čelik u iznosu 32.8 mil.eura)

U strukturi uvoza prema klasifikaciji SMTK najviše su zastupljeni proizvodi **sektora 0 – Hrane i žive životinje** u iznosu od 299.41 mil.eura (koji čine, Meso i prerade mesa u iznosu od 75.5 mil.eura i Žitarice i proizvodi u iznosu od 50.46 mil. eura)

U izvozu, glavni spoljnotrgovinski partneri, pojedinačno, bili su: Srbija (77.2 mil.€), Grčka (47.8 mil.€), Italija (33 mil.€).

U uvozu, glavni spoljnotrgovinski partneri, pojedinačno, bili su: Srbija (505 mil.€), Italija (115 mil.€) i Njemačka (104 mil.€) Spoljnotrgovinska razmjena bila je najveća sa potpisnicama CEFTA sporazuma i Evropskom unijom.

Spoljnotrgovinska razmjena, preliminarni podaci za januar-mart 2010

Ukupna spoljnotrgovinska razmjena Crne Gore za period januar – mart 2010. god. prema preliminarnim podacima iznosila je 366 mil.eura što ukazuje na pad od 13.85% u odnosu na isti period prethodne godine.

Izvezeno je robe u vrijednosti od 55,7 mil.eura, što je manje za 22.3% u odnosu na isti period prethodne godine, a **uvezeno je robe** za 310,3 mil.eura, što je manje za 12.1% u odnosu na isti period prethodne godine.

Pokrivenost uvoza izvozom iznosila je 17,9% i manja je u odnosu na pokrivenost u istom period prethodne godine, kada je iznosila 20,3%.

U strukturi izvoza prema klasifikaciji SMTK (Standardnoj međunarodnoj trgovinskoj klasifikaciji) najviše su zastupljeni **Proizvodi svrstani prema materijalu-** sektor 6, u iznosu od 26,5 mil.eura (koju čine, Obojeni metali u iznosu od 23 mil.eura i Gvožđe i čelik u iznosu 2,2mil.eura)

U strukturi uvoza prema klasifikaciji SMTK (Standardnoj međunarodnoj trgovinskoj klasifikaciji) najviše su zastupljeni proizvodi sektora 0 – Hrane i žive životinje u iznosu od 62,3 mil.eura (koji čine, Meso i prerade mesa u iznosu od 17,2 mil.eura i Kafa, čaj, kakao i zacini u iznosu od 9,1 mil. eura)

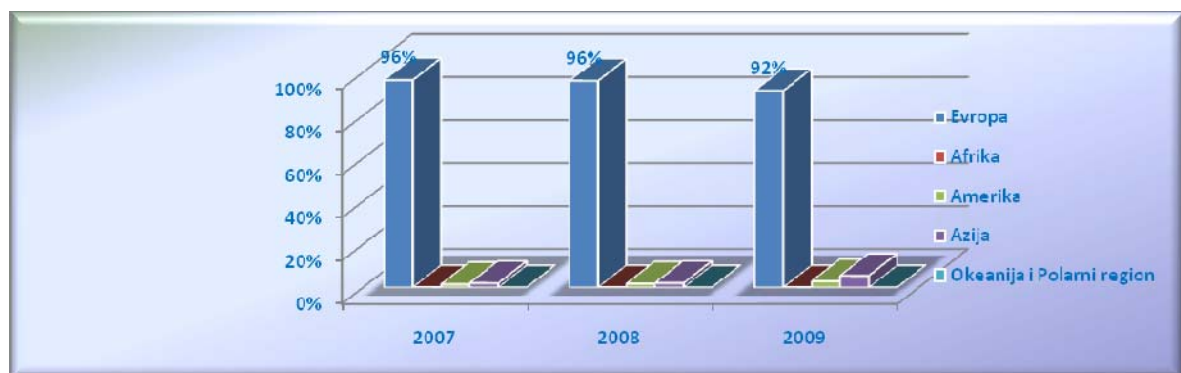
U izvozu, glavni spoljnotrgovinski partneri, pojedinačno, bili su: Srbija (17 mil.€), Grčka (8,3 mil.€), Italija (6,5 mil.€)

U uvozu, glavni spoljnotrgovinski partneri, pojedinačno, bili su: Srbija (78,2 mil.€), Bosna i Hercegovina (24,4 mil.€) i Njemačka (22.5 mil.€). Spoljnotrgovinska razmjena bila je najveća sa potpisnicama CEFTA sporazuma i Evropskom unijom.

UVOZ CRNE GORE PO KONTINETIMA

Period	Uvoz po kontinentima					
	SVIJET	Evropa	Afrika	Amerika	Azija	Okeanija i Polarni region
Vrijednost (hilj.EUR)						
2007	2,072,480	1,998,401	1,227	31,276	41,381	195
2008	2,527,151	2,429,038	1,051	45,677	51,286	98
2009	1,654,044	1,514,098	1,160	47,865	90,788	134
2009						
Jan.	103,943	95,954	22	3,105	4,863	0
Feb.	118,208	109,380	60	2,903	5,835	29
Mart	131,072	120,476	196	2,984	7,409	7
Apr.	130,705	118,857	87	4,628	7,133	1
Maj	136,979	125,451	37	4,754	6,724	14
Jun	147,033	135,726	98	4,055	7,148	5
Jul	148,443	137,866	75	3,949	6,553	0
Avg.	143,094	132,778	53	4,606	5,640	17
Sep.	147,463	135,567	182	4,619	7,072	22
Oct.	152,652	136,039	126	4,091	12,380	15
Nov.	138,029	124,373	36	3,936	9,666	17
Dec.	156,423	141,632	188	4,235	10,363	5
2010						
Jan.	73,966	63,546	89	3,804	6,496	30
Feb.	106,949	92,817	159	4,047	9,895	31
Mart	129,416	110,916	295	4,976	13,173	57

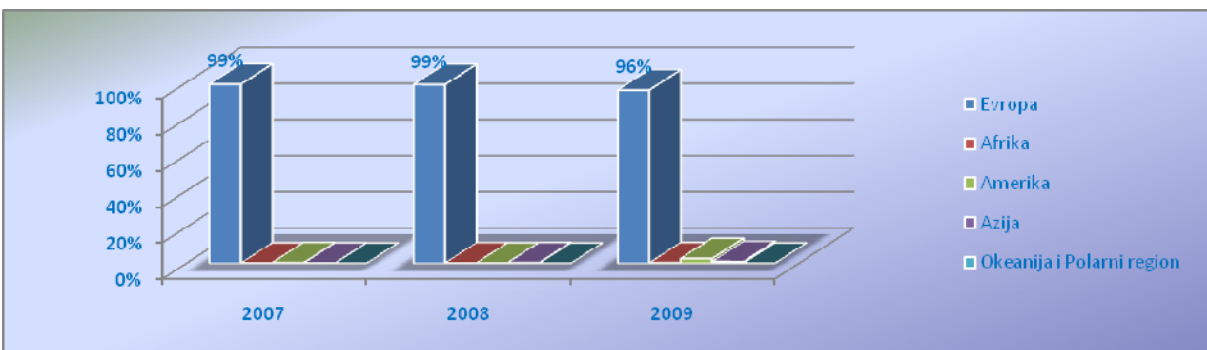
% UČEŠĆE PO SPOLNOTRGOVINSKOG PROMETA PO KONTINETIMA						
	SVIJET	Evropa	Afrika	Amerika	Azija	Okeanija i Polarni region
2007	100%	96%	0%	2%	2%	0%
2008	100%	96%	0%	2%	2%	0%
2009	100%	92%	0%	3%	5%	0%

IZVOZ CRNE GORE PO KONTINETIMA

Period	Izvoz po kontinenti					
	SVIJET	Evropa	Afrika	Amerika	Azija	Okeanija i Polarni region
Vrijednost (hilj.EUR)						
2007	487,119	483,175	1,066	2,001	870	7
2008	433,158	428,980	1,194	1,096	1,882	6
2009	276,982	265,724	958	7,559	2,741	0
2009						
Jan	31,268	31,019	215	32	3	0
Feb	20,315	20,193	107	1	15	0
Mar	20,044	20,019	12	6	7	0
Apr	14,029	13,148	202	48	631	0
May	11,428	11,201	147	74	6	0
Jun	26,543	26,436	0	60	48	0
Jul	33,551	33,117	130	66	237	0
Aug	24,593	24,471	0	50	73	0
Sep	17,549	17,091	18	65	375	0
Oct	26,556	26,300	80	49	128	0
Nov	27,162	19,768	1	7,040	354	0
Dec	23,943	22,962	47	69	866	0
2010						
Jan	13,560	13,486	13	8	54	0
Feb	18,619	18,564	20	29	6	0
Mart	23,482	23,063	81	50	279	8

% UČEŠĆE PO SPOLNOTRGOVINSKOG PROMETA PO KONTINETIMA						
	SVIJET	Evropa	Afrika	Amerika	Azija	Okeanija i Polarni region
2007	100%	99%	0%	0%	0%	0%
2008	100%	99%	0%	0%	0%	0%
2009	100%	96%	0%	3%	1%	0%

**SPOLJNOTRGOVINSKI PROMET CRNE GORE po kontinetima i odabranim zemljama
za period JANUAR- MART 2009/ 2010**

TRG. PARTNERI	Izvoz						Uvoz						Trgovinski bilans		
	2009		Jan-Mart 2009		Jan-Mart 2010		2009		Jan-Mart 2009		Jan-Mart 2010		Vrijed. 2009	2009 Jan-Mart	2010 Jan-Mart
	%	Vrijed.	%	Vrijed.	%	Vrijed.	%	Vrijed.	%	Vrijed.	%	Vrijed.			
	Vrijdnost (u hilj.EUR)														
SVIJET	100%	276,982	100%	71,627	100%	55,661	100%	1,654,044	100%	353,222	100%	310,331	-1,377,062	-281,595	-297,561
EVROPA	96%	265,724	99%	71,231	99%	55,113	92%	1,514,098	92%	325,810	86%	267,279	-1,248,374	-254,579	-212,166
EU-27	48%	133,827	71%	50,645	48%	26,807	40%	653,995	32%	114,490	37%	116,063	-520,168	-63,845	-89,256
CEFTA	46%	127,920	28%	19,971	49%	27,263	45%	736,799	42%	146,848	40%	124,209	-608,879	-126,877	-96,946
AFRIKA	0%	958	0%	334	0%	114	0%	1,160	0%	277	0%	542	-202	57	-428
AZIJA	1%	2,741	0%	24	1%	339	5%	90,788	5%	18,107	10%	29,564	-88,047	-18,083	-29,225
AMERIKA	3%	7,559	0%	38	0%	87	3%	47,865	3%	8,991	4%	12,827	-40,306	-8,953	-12,740
OKEANIJA	0%	0	0%	0	0%	8	0%	134	0%	37	0%	119	-134	-37	-111
ODABRANE ZEMLJE															
SAD	3%	7,407	0%	7	0%	40	1%	13,104	1%	2,689	1%	3,042	-5,697	-2,682	-3,002
Kina	0%	95	0%	0	0%	6	4%	58,964	3%	11,474	6%	17,813	-58,869	-11,474	-17,807
Rusija	1%	1,513	0%	309	0%	209	2%	38,039	1%	4,077	1%	4,522	-36,526	-3,768	-4,313
Švajcarska	0%	222	0%	95	1%	445	4%	58,943	7%	24,410	2%	5,810	-58,721	-24,315	-5,365
Japan	0%	12	0%	11	0%	0	1%	15,270	1%	3,153	1%	4,490	-15,258	-3,142	-4,490
Turska	1%	1,389	0%	19	1%	372	1%	22,441	1%	3,394	1%	3,504	-21,053	-3,375	-3,132
Brazil	0%	0	0%	0	0%	0	2%	28,306	1%	5,066	3%	7,837	-28,306	-5,066	-7,837

SPOLJNOTRGOVINSKI PROMET PO EU-27 ZEMLJAMA I POTPISNICAMA CEFTA SPORAZUMA

TRGOVINSKI PARTNERI	Izvoz				Uvoz				Trgovinski bilans		
	%	Vrijed. 2009	2009 Jan-Mart	2010 Jan-Mart	%	Vrijed. 2009	2009 Jan-Mart	2010 Jan-Mart	2009	2009 Jan-Mart	2010 Jan-Mart
	Vrijdnost (u hilj.EUR)										
SVIJET	100%	276,982	71,627	55,661	100%	1,654,044	353,223	310,331	-1,377,062	-281,596	-254,670
EU-27	48%	133,827	50,644	26,807	40%	653,995	144,490	116,063	-520,168	-93,846	-89,256
Austrija	1%	1,572	474	620	4%	63,223	14,635	11,587	-61,651	-14,161	-10,967
Belgija	0%	57	29	11	0%	5,954	1,347	1,269	-5,896	-1,318	-1,258
Bugarska	0%	130	0	25	1%	8,608	1,172	882	-8,479	-1,172	-857
Češka	0%	1,046	689	667	1%	19,609	5,970	2,381	-18,564	-5,281	-1,714
Danska	0%	11	0	0	0%	2,094	447	332	-2,083	-447	-332
Estonija	0%	0	0	0	0%	53	4	38	-53	-4	-38
Finska	0%	1,019	101	0	0%	1,723	389	909	-704	-288	-909
Francuska	0%	859	93	377	1%	23,983	6,137	5,750	-23,124	-6,044	-5,373
Grčka	17%	47,797	25,729	8,291	5%	85,862	14,616	17,521	-38,065	11,112	-9,230
Holandija	2%	4,768	834	696	1%	19,316	4,722	7,566	-14,547	-3,888	-6,869
Irska	0%	0	0	6	0%	1,232	125	198	-1,232	-125	-192
Italija	12%	32,945	8,846	6,541	7%	114,996	22,913	17,766	-82,051	-14,068	-11,225
Kipar	0%	583	74	12	0%	5,808	2,683	190	-5,225	-2,609	-179
Letonija	0%	0	0	0	0%	158	43	36	-158	-43	-36
Litvanija	0%	2	2	0	0%	45	0	3	-43	2	-3
Luksemburg	0%	14	6	26	0%	579	230	124	-565	-224	-97
Mađarska	4%	11,660	6,679	2,469	1%	22,456	4,108	3,247	-10,797	2,571	-778
Malta	0%	241	0	67	0%	2	0	0	239	0	67
Njemačka	1%	2,581	1,193	428	6%	104,018	26,238	22,513	-101,437	-25,045	-22,084
Poljska	0%	337	0	147	1%	10,121	2,022	2,101	-9,784	-2,022	-1,954
Portugalija	0%	0	0	0	0%	272	7	134	-272	-7	-134
Rumunija	0%	691	232	975	1%	24,145	6,403	3,065	-23,454	-6,171	-2,090
Slovačka	0%	509	30	93	0%	4,090	800	1,685	-3,581	-770	-1,592
Slovenija	9%	24,276	5,212	4,012	5%	89,170	16,508	10,209	-64,894	-11,296	-6,196
Španija	0%	125	5	15	1%	23,200	4,900	4,424	-23,075	-4,895	-4,409
Švedska	0%	685	127	116	0%	6,553	1,882	865	-5,868	-1,754	-749
Vel. Britanija	1%	1,918	290	1,214	1%	16,723	6,186	1,271	-14,805	-5,896	-57
CEFTA	46%	127,920	19,972	27,263	45%	736,799	146,848	124,209	-608,879	-126,876	-96,946
Albanija	2%	6,080	939	1,539	1%	8,804	2,192	1,390	-2,724	-1,254	150
BiH	6%	17,816	2,578	4,842	6%	100,882	18,670	24,448	-83,066	-16,091	-19,607
Makedonija	0%	1,364	307	154	1%	20,755	4,119	4,015	-19,391	-3,812	-3,861
Moldavija	0%	0	0	0	0%	36	0	38	-36	0	-38
Hrvatska	3%	9,124	469	365	6%	99,525	23,287	15,989	-90,401	-22,818	-15,623
Srbija	28%	77,274	13,523	17,230	31%	505,496	98,353	78,244	-428,222	-84,830	-61,014
UMNIK Kosovo	6%	16,262	2,156	3,133	0%	1,302	227	87	14,960	1,929	3,047
Ostale zemlje	6%	15,235	1,011	1,591	16%	263,250	61,885	70,059	-248,015	-60,874	-68,468

SPOLJNOTRGOVINSKI PROMET CRNE GORE SA EU-27, SAD-om, JAPANOM I KINOM

Period	Trgovinski partneri							
	EU-27		SAD		JAPAN		KINA	
	Vrijednost u hilj.€	%	Vrijednost u hilj.€	%	Vrijednost u hilj.€	%	Vrijednost u hilj.€	%
IZVOZ								
2007	319,594	65.6%	1,769	0.4%	14	0.0%	62	0.0%
2008	265,311	61.3%	889	0.2%	125	0.0%	152	0.0%
2009	133,827	48.3%	7,407	2.7%	12	0.0	95	0.0%
2009								
Jan	24,814	79.4%	0	0.0%	2.1	0.0%	0.0	0.0%
Feb	13,999	68.9%	1	0.0%	8.5	0.0%	0.0	0.0%
Mar	11,832	59.0%	6	0.0%	0.0	0.0%	0.0	0.0%
Apr	3,035	21.6%	48	0.3%	0.5	0.0%	0.0	0.0%
May	2,792	24.4%	70	0.6%	0.0	0.0%	0.0	0.0%
Jun	15,161	57.1%	39	0.1%	0.0	0.0%	0.0	0.0%
Jul	17,611	52.5%	5	0.0%	0.0	0.0%	22.5	0.1%
Aug	9,870	40.1%	50	0.2%	0.0	0.0%	0.0	0.0%
Sep	4,060	23.1%	51	0.3%	0.8	0.0%	0.0	0.0%
Oct	12,056	45.4%	30	0.1%	0.0	0.0%	0.0	0.0%
Nov	8,800	32.4%	7,040	25.9%	0.0	0.0%	0.0	0.0%
Dec	9,796	40.9%	69	0.3%	0.0	0.0%	72.6	0.3%
2010 Jan	4,461	32.90%	8	0.10%	0	0.00%	0	0.00%
2010 Feb	9,651	51.80%	2	0.00%	0	0.00%	5.6	0.00%
2010 Mart	12,695	54.06	31	0.13%	0	0.00%	0	0.00%
UVOZ								
2007	856,694	41.3%	19,552	0.9%	3,033	0.1%	25,850	1.2%
2008	1,039,792	41.1%	31,964	1.3%	2,216	0.1%	36,766	1.5%
2009	653,995	39.5%	13,104	0.8%	15,270	0.9%	58,964	3.6%
2009								
Jan	38,751	37.3%	854	0.8%	775	0.7%	2,976	2.9%
Feb	51,522	43.6%	970	0.8%	1,443	1.2%	3,583	3.0%
Mar	54,217	41.4%	866	0.7%	935	0.7%	4,914	3.7%
Apr	50,218	38.4%	2,893	2.2%	1,123	0.9%	4,006	3.1%
May	56,454	41.2%	1,233	0.9%	1,355	1.0%	4,199	3.1%
Jun	58,541	39.8%	1,215	0.8%	1,089	0.7%	4,420	3.0%
Jul	57,071	38.4%	961	0.6%	1,009	0.7%	4,145	2.8%
Aug	59,696	41.7%	932	0.7%	938	0.7%	3,501	2.4%
Sep	62,656	42.5%	904	0.6%	1,284	0.9%	4,507	3.1%
Oct	53,436	35.0%	944	0.6%	2,368	1.6%	8,498	5.6%
Nov	51,858	37.6%	606	0.4%	1,561	1.1%	6,757	4.9%
Dec	59,575	38.1%	727	0.5%	1,390	0.9%	7,457	4.8%
2010 Jan	28,303	38.27%	1098	1.48%	1,456	1.97%	3,494	4.72%
2010 Feb	43,652	40.82%	782	0.73%	1,540	1.44%	6,039	5.65%
2010 Mart	44,108	34.08%	1,161	0.90%	1,494	1.15%	8,281	6.40%

PODJELA IZVOZA PO PROIZVODIMA SMTK KLASIFIKACIJE ZA EU, CEFTU, SAD, JAPAN I KINU

SMTK KLASIFIKACIJA IZVOZ	2007		2008		2009		Jan-Mart 2009	Jan-Mart 2010
	Vrijed. u hilj.€	%	Vrijed. u hilj.€	%	Vrijed. u hilj.€	%		
SVEIJT	487,119		433,158		276,982	100%	71,627	55,661
0-9 TOTAL	487,119	100%	433,158	100%	276,982	100%	71,627	55,661
0+1 Hrana, piće i duvan	65,737	13%	46,275	11%	39,314	14%	5,297	7,710
2+4 Sirovine	37,915	8%	32,531	8%	24,110	9%	2,627	5,795
3 Mineral. goriva i maziva	7,897	2%	12,505	3%	8,375	3%	1,569	6,457
5 Hemijski proizvodi	12,385	3%	14,613	3%	11,800	4%	2,231	698
7 Mašine i transp.uređaji	13,775	3%	28,347	7%	25,892	9%	3,576	4,394
6+8 Ostali indus. proizvod	338,607	70%	293,244	68%	160,985	58%	55,024	27,953
EU-27	319,594	66%	265,311	61%	133,827	48%	50,645	26,807
0-9 TOTAL	319,594	100%	265,311	100%	133,827	100%	50,645	26,807
0+1 Hrana, piće i duvan	5,992	2%	7,211	3%	5,773	4%	391	676
2+4 Sirovine	17,948	6%	15,975	6%	8,787	7%	869	2,626
3 Mineral. goriva i maziva	5,007	2%	9,936	4%	5,286	4%	1,137	2,345
5 Hemijski proizvodi	2,421	1%	4,158	2%	97	0%	9	0
7 Mašine i transp.uređaji	4,647	1%	10,868	4%	8,693	6%	1,942	2,816
6+8 Ostali indus. proizvod	278,386	87%	215,299	81%	103,975	78%	45,925	17,786
CEFTA	159,962	33%	158,778	37%	127,920	46%	19,972	27,263
0-9 TOTAL	159,962	100%	158,778	100%	127,920	100%	19,972	27,263
0+1 Hrana, piće i duvan	58,137	36%	37,021	23%	31,160	24%	4,624	6,764
2+4 Sirovine	18,902	12%	15,752	10%	14,140	11%	1,432	3,061
3 Mineral. goriva i maziva	2,887	2%	2,352	1%	3,082	2%	432	3,772
5 Hemijski proizvodi	9,315	6%	9,948	6%	11,617	9%	2,137	698
7 Mašine i transp.uređaji	7,983	5%	16,128	10%	9,235	7%	1,521	989
6+8 Ostali indus. proizvod	57,283	36%	74,063	47%	54,146	42%	8,911	9,964
SAD	1,769	0%	889	0%	7,407	3%	7	41
0-9 TOTAL	1,769	100%	889	100%	7,407	100%	7	41
0+1 Hrana, piće i duvan	270	15%	239	27%	239	3%	6	37
2+4 Sirovine	134	8%	12	1%	6	0%	0	0
3 Mineral. goriva i maziva	0	0%	2	0%	0	0%	0	0
5 Hemijski proizvodi	0	0%	0	0%	0	0%	0	0
7 Mašine i transp.uređaji	60	3%	5	1%	7,069	95%	0	2
6+8 Ostali indus. proizvod	1,303	74%	422	47%	2	0%	0	0
Japan	14	0%	125	0%	12	0%	11	0
0-9 TOTAL	14	100%	125	100%	12	100%	11	0
0+1 Hrana, piće i duvan	0	0%	0	0%	0	0%	0	0
2+4 Sirovine	0	0%	0	0%	0	0%	0	0
3 Mineral. goriva i maziva	0	0%	0	0%	0	0%	0	0
5 Hemijski proizvodi	0	0%	0	0%	0	0%	0	0
7 Mašine i transp.uređaji	12	86%	125	100%	12	100%	11	0
6+8 Ostali indus. proizvod	0	0%	0	0%	0	0%	0	0
Kina	62	0%	152	0%	95	0%	0	6
0-9 TOTAL	62	100%	152	100%	95	100%	0	6
0+1 Hrana, piće i duvan	0	0%	25	17%	51	54%	0	2
2+4 Sirovine	16	26%	20	13%	22	23%	0	0
3 Mineral. goriva i maziva	0	0%	0	0%	0	0%	0	0
5 Hemijski proizvodi	0	0%	0	0%	0	0%	0	0
7 Mašine i transp.uređaji	22	36%	1	1%	0	0%	0	0
6+8 Ostali indus. proizvod	19	30%	103	68%	22	23%	0	0

PODJELA UVOZA PO PROIZVODIMA SMTK KLASIFIKACIJE ZA EU, CEFTU, SAD, JAPAN I KINU

SMTK KLASIFIKACIJA UVOZ	2007		2008		2009		Jan-Mart 2009	Jan-Mart 2010
	Vrijed. hilj.€	%	Vrijed. hilj.€	%	Vrijed. hilj.€	%		
SVIJET	2,072,481	100%	2,527,151		1,654,044		353,223	310,331
0-9 TOTAL	2,072,481	100%	2,527,151	100%	1,654,044	100%	353,223	310,331
0+1 Hrana, piće i duvan	295,111	14%	391,627	15%	366,281	22%	70,792	71,328
2+4 Sirovine	55,193	3%	70,426	3%	45,202	3%	8,548	12,938
3 Mineral. goriva i maziva	311,465	15%	359,926	14%	208,057	13%	50,457	37,533
5 Hemijski proizvodi	148,085	7%	185,475	7%	163,260	10%	33,861	20,012
7 Mašine i transp.uređaji	484,197	23%	612,736	24%	295,356	18%	61,066	53,525
6+8 Ostali indus. proizvod	549,806	27%	727,167	29%	442,307	27%	100,606	73,527
EU-27	856,694	41%	1,039,792	41%	653,995	40%	144,490	116,063
0-9 TOTAL	856,694	100%	1,039,792	100%	653,995	100%	144,490	116,063
0+1 Hrana, piće i duvan	80,534	9%	106,559	10%	97,080	15%	21,786	20,133
2+4 Sirovine	5,168	1%	10,085	1%	5,177	1%	1294	963
3 Mineral. goriva i maziva	135,298	16%	188,795	18%	90,040	14%	17,383	19,896
5 Hemijski proizvodi	54,121	6%	69,601	7%	70,014	11%	14,046	6,825
7 Mašine i transp.uređaji	285,788	33%	355,145	34%	180,523	28%	40,185	31,083
6+8 Ostali indus. proizvod	199,465	23%	242,011	23%	169,343	26%	40,292	23,485
CEFTA	992,607	48%	1,227,203	49%	736,799	45%	146,848	124,209
0-9 TOTAL	992,607	100%	1,227,203	100%	736,799	100%	146,848	124,209
0+1 Hrana, piće i duvan	198,884	20%	269,956	22%	237,732	32%	43,980	40,369
2+4 Sirovine	49,335	5%	58,818	5%	36,422	5%	6,981	11,866
3 Mineral. goriva i maziva	64,014	6%	68,052	6%	46,449	6%	7,871	10,623
5 Hemijski proizvodi	85,406	9%	106,090	9%	77,673	11%	15,879	8277
7 Mašine i transp.uređaji	162,181	16%	198,555	16%	49,396	7%	10,039	5,599
6+8 Ostali indus. proizvod	312,604	31%	428,107	35%	227,712	31%	49,708	32,433
SAD	19,552	1%	31,964	1%	13,104	1%	2,689	3,042
0-9 TOTAL	19,552	100%	31,964	100%	13,104	100%	2,689	3,042
0+1 Hrana, piće i duvan	1,076	6%	61	0%	594	5%	25	128
2+4 Sirovine	1	0%	28	0%	67	1%	0	11
3 Mineral. goriva i maziva	11,413	58%	2,433	8%	8	0%	0	6
5 Hemijski proizvodi	311	2%	168	1%	1,797	14%	408	411
7 Mašine i transp.uređaji	5,319	27%	25,644	80%	6,607	50%	1,257	1,116
6+8 Ostali indus. proizvod	722	4%	2,918	9%	2,795	21%	654	735
Japan	3,033	0%	2,216	0%	15,270	1%	3,153	4,491
0-9 TOTAL	3,033	100%	2,216	100%	15,270	100%	3,153	4,491
0+1 Hrana, piće i duvan	0	0%	0	0%	4	0%	0	4
2+4 Sirovine	0	0%	0	0%	0	0%	0	0
3 Mineral. goriva i maziva	0	0%	9	0%	25	0%	8	3
5 Hemijski proizvodi	7	0%	51	2%	706	5%	308	10
7 Mašine i transp.uređaji	149	5%	784	35%	12,086	79%	2,035	3,265
6+8 Ostali indus. proizvod	2,831	93%	1,257	57%	1,366	9%	495	634
Kina	25,850	1%	36,766	1%	58,964	4%	11,474	17,813
0-9 TOTAL	25,850	100%	36,766	100%	58,964	100%	11,474	17,813
0+1 Hrana, piće i duvan	265	1%	307	1%	564	1%	124	192
2+4 Sirovine	83	0%	164	0%	189	0%	55	13
3 Mineral. goriva i maziva	0	0%	0	0%	3	0%	0	0
5 Hemijski proizvodi	2,440	9%	3,489	9%	1,865	3%	439	454
7 Mašine i transp.uređaji	4,945	19%	8,019	22%	13,703	23%	2,350	4,398
6+8 Ostali indus. proizvod	15,240	59%	19,703	54%	22,501	38%	5,694	7,655

IZVOZ CRNE GORE PO ODSJEKU KLASIFIKACIJE SMTK

IZVOZ	2007		2008		2009		Jan-Mart 2009	Jan-Mart 2010	Indeks
	Vrijed. hilj.€	Index 2007 2006	Vrijed. hilj.€.	Index 2008 2007	Vrijed. hilj.€	Index 2009 2008	Vrijed. hilj.€	Vrijed. hilj.€	Index Jan-Mart 2010 2009
0-9 TOTAL	487,119	78	433,158	89	276,982	64	71,627	55,661	78
0 Hrana i zive zivotinje	11,746	38	16,056	137	18,284	114	1,952	4,779	245
00 Žive zivotinje	14	242	0	1	13	0	4	0	0
01 Meso i prerada mesa	2,751	147	4,917	179	5,473	111	964	1,166	121
02 Mliječni proizvodi i jaja	58	32	47	81	1	1	0	0	
03 Ribe i prerađevine	618	58	279	45	1,069	383	107	364	340
04 Žitarice i proizvodi	1,045	48	1,735	166	2,505	144	417	680	163
05 Povrće i voće	5,602	24	7,415	132	6,911	93	129	781	605
06 Šećer, priz.od šeć i med	489	39	284	58	295	104	79	184	233
07 Kafa, čaj, kakao i zacini	754	101	342	45	164	48	9	992	
08 Stočna hrana (sem žita u zrnu)	5	34	30	576	431	0	48	47	98
09 Razni proiz. za ishranu	409	126	1,008	246	1,422	141	195	565	290
1 Piće i duvan	53,991	140	30,219	56	21,030	70	3,343	2,932	88
11 Pića	28,578	110	25,922	91	21,030	81	3,343	2,932	88
12 Duvan i proz. od duvana	25,413	203	4,297	17	0	0	0	0	0
2 Sirove mater.,sem goriva	37,839	91	32,362	86	23,820	74	2,590	5,549	214
21 Kože sirove i krzna necinjena	3,403	88	2,216	65	1,253	57	219	525	240
22 Uljano semenje i plodovi	0	0	18	0	13	73	0	0	0
23 Sirovi kaučuk	0	0	0	0	0	0	0	0	0
24 Pluta i drvo	16,566	93	12,572	76	12,533	100	1,543	1,471	95
25 Celuloza i otpaci od hartije	259	107	439	169	481	110	96	112	117
26 Tekstilana vlakna i otpaci	19	50	33	171	31	93	15	0	0
27 Sirova đubriva i minerali	2,488	85	2,265	91	1,987	88	281	479	170
28 Mineralne rude i otpaci metala	15,021	92	14,815	99	7,468	50	435	2,944	
29 Život. i biljne sirove materije	83	28	4	5	54	0	1	18	
3 Mineralna goriva i maziva	7,897	20	12,505	158	8,375	67	1,568	6,456	412
32 Kameni uglj, koks i briketi	2,710	75	2,129	79	2,982	140	405	699	173
33 Nafta i naftni derivati	5,186	14	10,376	200	5,393	52	1,163	1,641	141
34 Gas, prirodni i industrijski	0	0	0	0	0	0	0	0	0
35 Električna enegrija	0	0	0	0	0	0	0	4,116	0
4 Životi. i biljna ulja i masti	76	20	170	224	291	172	37	246	665
41 Životinjska uljai masti	56	57	102	184	97	94	9	60	667
42 Čvrste biljne masti i ulja	17	7	16	94	82	513	10	185	
43 Prerad. živ. i biljna ulja	3	16	51	1706	112	219	18	1	6
5 Hemijski proizvodi	12,385	93	14,613	118	11,800	81	2,230	698	31
51 Organski hemijski proizvodi	12	45	2	17	76	0	15	24	160
52 Neorganski hemijski proizvodi	45	30	38	83	92	244	5	27	540
53 Proiz. za bojenje i stavljenje	130	113	48	37	181	379	13	16	123
54 Medic.i farmac.proizvodi	7,357	71	8,421	114	9,091	108	1,851	0	0
55 Eteri. ulja, parf. i toilet. pre	3,838	191	5,040	131	1,326	26	282	541	192
56 Đubriva (osim sirovih)	0	0	0	0	0	0	0	8	
57 Plastič. materije u primarnim oblicima	43	80	95	220	26	28	3	20	667
58 Plastične mase u ostalim oblicima	85	251	252	297	221	87	25	28	112
59 Hemijske materije i proiz.nigdje nepomenuti	875	150	718	82	788	110	36	34	94

/nastavak/

IZVOZ Podjela prema odsjeku SMTK	2007		2008		2009		Jan-Mart 2009	Jan-Mart 2010	Indeks
	Vrijed. hilj.€	Index 2007 2006	Vrijed. hilj.€.	Index 2008 2007	Vrijed. hilj.€	Index 2009 2008	Vrijed. hilj.€	Vrijed. hilj.€	Index Jan-Mart 2010 2009

6	Proizvodi svrstani po materijalu	327,946	84	284,033	87	153,182	54	53,627	26,455	49
61	Koža, proizvodi od kože i krzna	28	595	0	0	13	0	0	3	0
62	Proizvodi od kaučuka	216	105	95	44	118	125	18	26	144
63	Proizvodi od plute i drveta	822	36	729	89	432	59	71	73	103
64	Hartija, karton i proizvodi od celuloze	490	55	861	176	876	102	192	194	101
65	Predivo, tkanine i tekstilni proizvodi	204	53	290	142	94	32	12	13	108
66	Proizvodi od nemetalnih minerala	886	80	819	93	735	90	75	98	131
67	Gvozđe i čelik	64,733	128	95,842	148	32,790	34	9,984	2,247	23
68	Obojeni metali	252,573	77	178,145	71	113,166	64	42,390	23,023	54
69	Proizvodi od metala, nigdje nepomenuti	7,994	112	7,252	91	4,958	68	885	778	88
7	7 Mašine i trans.uređaji	13,775	34	28,347	206	25,892	91	3,576	4,394	123
71	Pogon. mašine i uređ	307	70	455	148	380	84	45	100	222
72	Specijalne mašine za neke ind.grane	2,001	59	5,701	285	3,347	59	874	245	28
73	Mašin.za obra metala	487	161	425	87	7,121	0	13	7	54
74	Ind.masine za opstu upotrebu	3,290	443	5,831	177	6,152	105	1,386	1,291	93
75	Kancelarijske masine i za AOP	274	315	558	203	242	43	44	31	70
76	Telekomunikacioni aparati i uređjaji	283	78	113	40	43	38	13	2	15
77	El.mašine, aparati i uređjaji	2,901	150	4,911	169	3,471	71	369	649	176
78	Drumska vozila	1,648	26	4,143	251	2,475	60	605	766	127
79	Ostala trans.sredstva i opreme	2,584	10	6,211	240	2,661	43	227	1,303	574
8	8 Razni gotovi proizvodi	10,661	107	9,211	86	7,804	85	1,396	1,497	107
81	Montaž zgrade, sanit. uređjaji	186	66	355	191	462	130	45	58	129
82	Namještaj i djelovi	892	147	1,181	132	666	56	128	95	74
83	Predmeti za putovanj.	79	208	57	73	69	121	9	10	111
84	Odeća	631	81	896	142	1,215	136	215	372	173
85	Obuća	318	80	561	176	471	84	150	37	25
87	Naučni i kontrol. Instr.	161	183	435	270	204	47	63	149	237
88	Fotoaparati, časovnici	352	164	123	35	28	23	10	61	
89	Razni gotovi proizvodi	8,041	106	5,602	70	4,688	84	776	715	92
9	Proizvodi i transakcije, nigdje nepomenuti	10,804	50	5,643	52	6,506	115	1,304	2,655	204

UVOZ CRNE GORE PO ODSJEU KLASIFIKACIJE SMTK

UVOZ	2007		2008		2009		Jan-Mart 2009	Jan-Mart 2010	Indeks
	Vrijed. hilj.€	Index 2007/2006	Vrijed. hilj.€	Index 2008/2007	Vrijed. hilj.€	Index 2009/2008	Vrijed. hilj.€	Vrijed. hilj.€	Index Jan-Mart 2010/2009
0-9 TOTAL	2,072,481	140	2,527,151	122	1,654,043	65	353,223	310,331	88
0 Hrana i zive zivotinje	233,215	134	314,493	135	299,415	95	60,696	62,277	103
00 Žive zivotinje	4,528	96	15,586	344	15,918	102	3,249	3,899	120
01 Meso i prerada mesa	48,755	128	78,105	160	75,507	97	17,651	17,179	97
02 Mliječni proizvodi i jaja	30,032	124	40,213	134	35,782	89	6,709	7,189	107
03 Ribe i prerađevine	8,358	138	9,046	108	8,273	91	1,433	1,441	101
04 Žitarice i proizvodi	40,388	142	57,486	142	50,464	88	9,460	8,447	89
05 Povrće i voće	29,777	169	36,058	121	31,815	88	7,340	6,332	86
06 Šećer, priz.od šeć i med	12,731	104	10,512	83	9,300	88	1,878	2,002	107
07 Kafa, caj, kakao i zacini	28,158	124	32,756	116	38,451	117	6,660	9,164	138
08 Stočna hrana (sem žita u zrnu)	12,675	172	13,611	107	11,904	87	2,248	2,650	118
09 Razni proiz. za ishranu	17,812	140	21,121	119	22,002	104	4,068	3,974	98
1 Piće i duvan	61,896	150	77,134	125	66,866	87	10,097	9,051	90
11 Pića	46,928	132	56,074	119	46,409	83	6,200	6,219	100
12 Duvan i proz. od duvana	14,968	264	21,060	141	20,457	97	3,897	2,832	73
2 Sirove mater.,sem goriva	45,449	137	55,510	122	32,748	59	6,112	10,596	173
21 Kože sirove i krzna nečinjena	0	0	0	0	26	0	0	0	
22 Uljano semenje i plodovi	262	66	392	149	497	127	67	85	127
23 Sirovi kaučuk	135	168	327	242	293	90	12	39	325
24 Pluta i drvo	6,094	102	5,933	97	2,280	38	442	326	74
25 Celuloza i otpaci od hartije	240	141	4	2	7	159	0	0	
26 Tekstilana vlakna i otpaci	627	82	421	67	614	146	262	72	27
27 Sirova djubriva i minerali	4,517	107	7,862	174	3,909	50	533	317	59
28 Mineralne rude i otpaci metala	30,138	160	36,725	122	21,868	60	4,073	8,942	220
29 Život. i biljne sirove materije	3,436	130	3,846	112	3,253	85	723	815	113
3 Mineralna goriva i maziva	311,465	132	359,926	116	208,057	58	50,457	37,532	74
32 Kameni ugalj, koks i briketi	923	374	1,206	131	526	44	155	49	32
33 Nafta i naftni derivati	165,351	95	230,354	139	130,964	57	23,163	25,344	109
34 Gas, prirodni i industrijski	10,671	129	14,057	132	8,418	60	1,771	2,686	152
35 Električna enegrija	134,520	248	114,310	85	68,148	60	25,368	9,453	37
4 Životi. i biljna ulja i masti	9,744	103	14,916	153	12,454	83	2,437	2,340	96
41 Životinjska uljai masti	275	86	579	211	802	139	215	96	45
42 Čvrste biljne masti i ulja	8,971	104	13,765	153	11,164	81	2,117	2,160	102
43 Prerad. živ. i biljna ulja	498	91	572	115	489	85	105	84	80
5 Hemijski proizvodi	148,085	121	185,475	125	163,260	88	33,859	20,011	59
51 Organski hemijski proizvodi	2,303	140	2,195	95	2,140	98	574	372	65
52 Neorganski hemijski proizvodi	8,873	57	15,041	170	7,571	50	3003	642	21
53 Proiz. za bojenje i stavljenje	18,250	146	26,652	146	20,995	79	3,606	2,698	75
54 Medic.i farmac.proizvodi	43,154	100	44,836	104	53,743	120	10,175	2,795	27
55 Eteri. ulja, parf. i toilet. pre	33,520	142	40,686	121	38,506	95	7,494	6,984	93
56 Djubriva (osim sirovih)	1,758	100	2,561	146	1,775	69	656	741	113
57 Plastič. materije u primarnim oblicima	3,617	145	4,351	120	2,432	56	486	364	75
58 Plastične mase u ostalim oblicima	22,674	205	31,894	141	23,467	74	5,413	3,156	58
59 Hemijske materije i proiz.nigdje nepomenuti	13,936	135	17,260	124	12,630	73	2,452	2,259	92

/nastavak/

UVOZ	2007		2008		2009		Jan-Mart 2009	Jan-Mart 2010	Indeks
	Vrijed. hilj.€	Index 2007/2006	Vrijed. hilj.€	Index 2008/2007	Vrijed. hilj.€.	Index 2009/2008	Vrijed. hilj.€	Vrijed. hilj.€	Index Jan-Mart 2010/2009

6	Proiz.svrst. po materijalu	332,767	148	439,165	132	250,789	57	58,009	39,330	68
61	Koža, proizvodi od kože i krzna	206	146	284	138	184	65	60	14	23
62	Proizvodi od kaučuka	13,348	172	16,971	127	10,444	62	1,995	2,682	134
63	Proizvodi od plute i drveta	15,302	101	14,641	96	9,454	65	2,149	1,578	73
64	Hartija, karton i proizvodi od celuloze	23,575	121	26,091	111	24,353	93	5,114	4,140	81
65	Predivo, tkanine i tekstilni proizvodi	13,167	119	14,115	107	8,991	64	1606	1,578	98
66	Proizvodi od nemetalnih minerala	113,544	161	145,929	129	85,201	58	19,934	10,785	54
67	Gvozde i čelik	50,049	138	77,186	154	33,000	43	11,220	5,554	50
68	Obojeni metali	20,072	177	22,319	111	12,836	58	2,457	2,001	81
69	Proizvodi od metala, nigdje nepomenuti	83,505	156	121,630	146	66,327	55	13,474	10,998	82
7	7 Mašine i trans.uređaji	484,197	159	612,736	127	295,356	48	61,067	53,525	88
71	Pogon. mašine i uređ	10,399	442	12,008	115	12,968	108	884	900	102
72	Specijalne mašine za neke ind.grane	56,284	169	93,283	166	18,006	19	3,686	4,273	116
73	Mašin.za obra metala	7,345	126	10,258	140	2,052	20	493	550	112
74	Ind.masine za opstu upotrebu	54,026	217	94,021	174	56,305	60	10,051	7,123	71
75	Kancelarijske masine i za AOP	22,765	164	22,999	101	15,023	65	3,241	3,974	123
76	Telekomunikacioni aparati i uređjaji	13,515	63	6,153	46	2,901	47	596	605	102
77	El.mašine, aparati i uređjaji	83,073	123	102,475	123	76,381	75	15,704	12,359	79
78	Drumska vozila	229,923	177	236,952	103	83,867	35	18,064	20,527	114
79	Ostala trans.sredstva i opreme	6,866	138	34,589	504	27,853	81	8,348	3,214	39
8	8 Razni gotovi proizvodi	217,039	136	288,002	133	191,518	66	42,595	34,218	80
81	Montaž zgrade, sanit. uređjaji	16,995	172	25,842	152	12,204	47	2,461	2,134	87
82	Namještaj i djelovi	52,807	154	68,977	131	43,723	63	7,995	6,287	79
83	Predmeti za putovanj.	4,284	212	6,516	152	4,879	75	961	947	99
84	Odeća	32,379	171	54,712	169	40,208	73	9,378	8,524	91
85	Obuća	24,322	153	33,007	136	24,720	75	8,118	5,810	72
87	Naučni i kontrol. instr.	19,440	142	16,680	86	16,671	100	3,850	2,134	55
88	Fotoaparati, časovnici	5,545	131	7,986	144	3,816	48	713	744	104
89	Razni gotovi proizvodi	61,268	101	74,284	121	45,297	61	9,119	7,638	84
9	Proiz. i transak., nigdje nepomenuti	228,623	129	179,793	79	133,580	74	27,893	41,438	149

Izdaje : **Zavod za statistiku Crne Gore**
 Podgorica, IV Proleterske br. 2, Tel: +382 20 230-811
 E-mail: statistika@monstat.org. Web Site: www.monstat.org

Odgovara: **Direktor, Radomir Đurović**

Pripremili: **Bojana Radević, Maja Vučinić**
 Tehnički urednik: **Radmila Šišević**